

1.5. Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας: Επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομικής ανάκαμψης εν μέσω υψηλής γεωπολιτικής αβεβαιότητας

Αριστοτέλης Κουτρούλης

Η συσταλτική νομισματική πολιτική, οι δυσμενείς πιστωτικές συνθήκες, η βραδεία πορεία του διεθνούς εμπορίου και οι χαμηλές δαπάνες για παραγωγικές επενδύσεις συνεχίζουν να αποδυναμώνουν την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα. Εν μέσω αυξημένης γεωπολιτικής αβεβαιότητας, το ενδεχόμενο επιβράδυνσης του ρυθμού ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ για τρίτο συνεχόμενο έτος προβάλλει ως το πιο πιθανό σενάριο.

1.5.1. Γενική αξιολόγηση των εξελίξεων στην παγκόσμια οικονομία

Το 2023 ο ρυθμός ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ κινήθηκε σε επίπεδα οριακά χαμηλότερα από αυτά του 2022. Ωστόσο, διαψεύδοντας τις αρχικές προβλέψεις για μεγαλύτερη επιβράδυνση, η παγκόσμια οικονομία επέδειξε ισχυρή ανθεκτικότητα έναντι των αντίξωων νομισματικών και χρηματοπιστωτικών συνθηκών, της μεγάλης γεωπολιτικής αβεβαιότητας, και των ακραίων καιρικών φαινομένων. Σημαντική συμβολή σε αυτό είχαν οι πολύ καλές επιδόσεις που κατέγραψαν το πρώτο εξάμηνο του περασμένου έτους οι οικονομίες των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και ενός μεγάλου τμήματος του αναπτυσσόμενου κόσμου.

Οι προοπτικές για το 2024 είναι λιγότερο ευνοϊκές, καθώς οι περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί συγκλίνουν στην εκτίμηση ότι ο ρυθμός ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ θα επιβραδυνθεί για τρίτο συνεχόμενο έτος. Αντίθετα, βαθμιαία επιτάχυνση του ρυθμού της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης προβλέπεται για το 2025 (βλ. Πίνακα 1.5.1).

Η εκτίμηση για το 2024 αντανακλά τις αρνητικές επιδράσεις της συσταλτικής νομισματικής πολιτικής,

τις δυσμενείς χρηματοπιστωτικές συνθήκες, τη βραδεία πορεία του διεθνούς εμπορίου και τις χαμηλές δαπάνες για παραγωγικές επενδύσεις. Κυρίως όμως αντανακλά τη μεγάλη ανησυχία και αβεβαιότητα που επικρατεί στις τάξεις των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, λόγω των αυξημένων κινδύνων που απειλούν την εύρυθμη λειτουργία της οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως. Πράγματι, στις τελευταίες εκθέσεις των διεθνών οργανισμών γίνεται λόγος για ένα αρνητικό ισοζύγιο κινδύνων που συνδέονται με τα εξής ενδεχόμενα: Πρώτον, τη χρονική και γεωγραφική επέκταση των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή με αποτέλεσμα τη δημιουργία διαταραχών στην παγκόσμια αγορά ενέργειας και την εκτροπή των ενεργειακών τιμών σε μια νέα ανοδική πορεία. Δεύτερον, τη διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα παρά την άσκηση συσταλτικής νομισματικής πολιτικής. Τρίτον, την αύξηση των πιέσεων στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου λόγω υψηλών επιτοκίων με περαιτέρω επιπτώσεις στη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων. Τέταρτον, την άνοδο του κινεζικού ΑΕΠ σε επίπεδα χαμηλότερα των προβλέψεων. Πέμπτον, τον κατακερματισμό του διεθνούς εμπορίου λόγω της υιοθέτησης επιπρόσθετων προστατευτικών μέτρων. Τέλος, την επανάληψη ακραίων καιρικών φαινομένων που θέτουν σε δοκιμασία τη γεωργία και άλλες οικονομικές δραστηριότητες (IMF, 2024· UN, 2024· World Bank, 2024 και OECD 2023).

Φυσικά, κανείς δεν μπορεί να προεξοφλήσει το μέλλον. Το 2023 η παγκόσμια οικονομία αποδείχθηκε ιδιαίτερα ανθεκτική έναντι των διαταραχών που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια του έτους. Το ίδιο μπορεί να συμβεί και φέτος. Επιπλέον, κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει μια θετικότερη της αναμενόμενης μεταβολή των παραπάνω παραγόντων (π.χ., ταχύτερη αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, επιστροφή της κινεζικής οικονομίας σε υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, βελτίωση των προσδοκιών και της εμπιστοσύνης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, κ.λπ.). Προφανώς, η παρούσα οικονομική συγκυρία δεν αφήνει πολλά περιθώρια για ασφαλείς προβλέψεις.

1.5.2. Πληθωρισμός, απασχόληση και επενδύσεις

Έπειτα από μια πολύμηνη πορεία ανόδου και μεγάλης μεταβλητότητας, η μέση ετήσια τιμή του παγκόσμιου πληθωρισμού το 2023 πέρασε σε φάση αποκλιμάκωσης. Ωστόσο, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5.1 Πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν^{1,2}
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

	2023*				2024**				2025**						
	ΑΝΤ	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΠΤ	ΗΕ	ΑΝΤ	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΠΤ	ΗΕ	ΑΝΤ	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΠΤ	ΗΕ
Παγκόσμια οικονομία	3,1	3,1	2,9	2,6	2,7	3,1	2,9	2,7	2,4	2,4	3,2	3,2	3	2,7	2,7
Προηγμένες οικονομίες	1,6	1,7	:	1,5	1,6	1,5	1,5	:	1,2	1,3	1,8	1,9	:	1,6	1,6
ΗΠΑ	2,5	2,4	2,4	2,5	2,5	2,1	1,4	1,5	1,6	1,4	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7
Ευρωζώνη	0,5	0,6	0,6	0,4	0,6	0,9	1,2	0,9	0,7	1,1	1,7	1,6	1,5	1,6	1,5
Ιαπωνία	1,9	1,9	1,7	1,8	1,7	0,9	0,8	1	0,9	1,2	0,8	0,6	1,2	0,8	1,1
Ηνωμένο Βασίλειο	0,5	0,6	0,5	:	0,5	0,6	0,5	0,7	:	0,4	1,6	1,3	1,2	:	1
Αναπτυσσόμενες οικονομίες	4,1	4,2	:	4	4,1	4,1	4,1	:	3,9	4	4,2	4,3	:	4	4,2
Βραζιλία	3,1	2,8	3	3,1	3,1	1,7	1,6	1,8	1,5	1,6	1,9	1,8	2	2,2	2,3
Ρωσία	3	2	:	2,6	2,7	2,6	1,6	:	1,3	1,3	1,1	1,6	:	0,9	1,5
Ινδία	6,7	6,6	6,3	6,3	6,3	6,5	6,1	6,1	6,4	6,2	6,5	6,5	6,5	6,5	6,6
Κίνα	5,2	5,2	5,2	5,2	5,3	4,6	4,6	4,7	4,5	4,7	4,1	4,6	4,2	4,3	4,5

Πηγές: IMF (2024)· European Commission (2023)· OECD (2023)· United Nations (2024) και World Bank (2024).

* Εκτιμήσεις, ** Προβλέψεις.

Σημειώσεις: 1. Οι αποκλίσεις που υπάρχουν στις εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών οφείλονται, μεταξύ άλλων, στη χρησιμοποίηση διαφορετικών οικονομικών υποδείγματων, την υιοθέτηση εναλλακτικών υποθέσεων, καθώς και στη διαφορετική χρονική στιγμή που πραγματοποιούνται οι προβλέψεις από την κάθε ερευνητική ομάδα.

2. Στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων οικονομιών περιλαμβάνονται και οι αναδυόμενες οικονομίες.

παρέμεινε σε υψηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της περιόδου 2010-2019. Ειδικότερα, από την ιστορικά υψηλή τιμή του 8,7% το 2022, έπεσε στο 6,8% το 2023 (IMF, 2024). Λόγω της υποχώρησης των διεθνών τιμών ενέργειας, της εξασθένησης της παγκόσμιας ζήτησης και της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, ο παγκόσμιος πληθωρισμός εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε ακόμα πιο χαμηλά επίπεδα το 2024, φτάνοντας το 5,8% (IMF, 2024).

Η πιο θεαματική υποχώρηση του ρυθμού αύξησης των τιμών κατά το περασμένο έτος καταγράφηκε στις προηγμένες οικονομίες, όπου ο μέσος πληθωρισμός του συνόλου του προηγμένου κόσμου σημείωσε πτώση της τάξης των 3 ποσοστιαίων μονάδων (βλ. Πίνακα 1.5.2). Αν και ο πυρήνας του πληθωρισμού εξακολουθεί να διατηρείται σε υψηλά επίπεδα λόγω των αυξήσεων στις τιμές των υπηρεσιών, οι διεθνείς οργανισμοί προβλέπουν για το 2024 περαιτέρω υποχώρηση του πληθωρισμού κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες (IMF, 2024 και UN, 2024).

Αντίθετα με τις προηγμένες οικονομίες, η πτώση του πληθωρισμού στις αναπτυσσόμενες οικονομίες κατά το τρέχον έτος θα είναι οριακή (βλ. Πίνακα 1.5.2). Πέρα από μια σειρά δομικών προβλημάτων που παρεμβάλλονται στη διαμόρφωση των τιμών σε πολλά τμήματα του αναπτυσσόμενου κόσμου, η πιο προφανής εξήγηση αυτής της διαφοροποίησης σχετίζεται με τις εξελίξεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων αυτών των κρατών έναντι του αμερικανικού δολαρίου. Ειδικότερα, η συνεχής ενίσχυση του αμερικανικού δολαρίου –του νομίσματος με το οποίο διενεργούνται οι διεθνείς εμπορικές συναλλαγές– έναντι του εθνικού νομίσματος μιας αναπτυσσόμενης οικονομίας εμποδίζει τη μετάδοση της πτώσης των διεθνών τιμών στην εγχώρια αγορά της. Με άλλα λόγια, οι εγχώριες τιμές σε πολλές αναπτυσσόμενες οικονομίες δεν υφίστανται τις καθοδικές πιέσεις από τη μείωση των διεθνών τιμών, όπως συμβαίνει στις προηγμένες οικονομίες με ισχυρά εθνικά νομίσματα.

Οι δυσμενείς αλληλεπιδράσεις των νομισματικών και χρηματοπιστωτικών εξελίξεων και η συνεχιζόμενη επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ δεν δείχνουν, τουλάχιστον προς το παρόν, να έχουν επηρεάσει αρνητικά την απασχόληση. Πράγματι, στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες τα ποσοστά ανεργίας είναι χαμηλότερα από αυτά που ίσχυαν πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, αγγίζοντας σε ορισμένες περιπτώσεις ιστορικά χαμηλά επίπεδα (βλ. Πίνακα 1.5.3). Ωστόσο, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι οι συνθήκες στενότητας που επικράτησαν το τελευταίο διάστημα έχουν αρχίσει να χαλαρώνουν (επιβράδυνση του ετήσιου ρυθμού αύξησης της απασχόλησης,

χαμηλότερα ποσοστά παραιτήσεων για ανεύρεση καλύτερων θέσεων εργασίας, λιγότερες κενές θέσεις εργασίας, αύξηση της προσφοράς εργασίας, περιορισμένες αυξήσεις των ονομαστικών μισθών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οριακή αύξηση της ανεργίας) (IMF, 2024 και OECD, 2023).

Στον αναπτυσσόμενο κόσμο η ανεργία βρίσκεται σε καθοδική πορεία στην Κίνα, τη Βραζιλία και την Τουρκία. Ωστόσο, στις περισσότερες οικονομίες η ανεργία παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Ταυτόχρονα, προβλήματα, όπως η ανασφάλιστη εργασία, η υψηλή ανεργία των νέων και οι διακρίσεις φύλου όσον αφορά τις αμοιβές και την κατάληψη θέσεων ευθύνης, εξακολουθούν να υφίστανται. Σύμφωνα με τις αναλύσεις των Ηνωμένων Εθνών, οι συνθήκες στις αγορές εργασίας του αναπτυσσόμενου κόσμου θα επιδεινωθούν κατά τη διάρκεια του 2024, καθώς η σφικτή νομισματική αναμένεται να αφήσει το αρνητικό της αποτύπωμα με χρονική υστέρηση (UN, 2024).

Αναφορικά με τις επενδύσεις, ο σχηματισμός παγίου κεφαλαίου σε παγκόσμια κλίμακα και σε πραγματικούς όρους αυξήθηκε κατά 1,9% το 2023, δηλαδή 1,4 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από το 2022 και 2,1 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από τον μέσο όρο της περιόδου 2011-2019 (UN, 2024). Ο μειούμενος ρυθμός αύξησης των επενδύσεων τα τελευταία χρόνια αφορά τόσο τις προηγμένες όσο και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, με το πρόβλημα να εντοπίζεται κυρίως στους κλάδους της μεταποίησης και των κατασκευών. Αντίθετα, οι επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας σημείωσαν αξιόλογες αυξήσεις, με την 'καθαρή' ενέργεια να εμφανίζει τα υψηλότερα ποσοστά αύξησης. Εντούτοις, τα επενδυτικά έργα σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι συγκεντρωμένα στις προηγμένες οικονομίες. Επιπλέον, η κλίμακα των έργων αυτών υπολείπεται της απαιτούμενης, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι μηδενικής εκπομπής ρύπων ως το 2050. Σχετικά με το περιβάλλον, ανησυχία προκαλεί και η αύξηση των επενδύσεων στην εξόρυξη ορυκτών καυσίμων ή σε εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα (UN, 2024).

Έχει διαπιστωθεί ότι η ποσοτική χαλάρωση και τα χαμηλά επιτόκια των προηγούμενων ετών δεν έδωσαν την προσδοκώμενη ώθηση στην πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι ένα μεγάλο τμήμα των κεφαλαίων που άντλησε ο επιχειρηματικός τομέας στο ίδιο διάστημα επαναδιοχετεύθηκε στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είτε μέσω της αύξησης των επενδύσεων χαρτοφυλακίου είτε μέσω της προσπάθειας περιορισμού της μόχλευσης των επιχειρήσεων. Δεδομένης αυτής της τάσης και δεδομένης της παρούσας οικονομικής συγκυρίας (ποσοτική σύσφιξη, υψηλά επιτόκια και μεγάλος βαθ-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5.2 Πληθωρισμός¹
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

	2023*			2024**			2025**					
	ΔΝΤ	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΗΕ	ΔΝΤ	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΗΕ	ΔΝΤ	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΗΕ
Παγκόσμια οικονομία	6,8	:	:	8,1	5,8	:	:	5,7	4,4	:	:	:
Προηγμένες οικονομίες	4,6	:	:	4,8	2,6	:	:	2,8	2	:	:	2,2
ΗΠΑ	:	4,2	3,9	4,1	:	3	2,8	2,5	:	2,2	2,2	2,2
Ευρωζώνη	:	5,6	5,5	5,5	:	3,2	2,9	3	:	2,2	2,3	2,2
Ιαπωνία	:	3,3	3,2	3,3	:	2,7	2,6	2,7	:	2,2	2	1,8
Ηνωμένο Βασίλειο	:	7,3	7,3	7,4	:	3,6	2,9	3,6	:	2,5	1,9	2,5
Αναπτυσσόμενες οικονομίες	8,4	:	:	6,9	8,1	:	:	6,6	6	:	:	4,4
Βραζιλία	:	:	4,6	4,9	:	:	3,2	4,2	:	:	3	3,5
Ρωσία	:	6	:	7,3	:	4,6	:	4,8	:	4	:	4
Ινδία	:	:	6,1	5,7	:	:	5,3	4,5	:	:	4,2	4
Κίνα	:	:	0,4	0,4	:	:	1	1,6	:	:	1,5	2

Πηγές: IMF (2024)· European Commission (2023)· OECD (2023) και United Nations (2024).

* Εκτιμήσεις, ** Προβλέψεις.

Σημείωση: 1. Στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων οικονομιών περιλαμβάνονται και οι αναδυόμενες οικονομίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5.3 Ανεργία (προηγμένες οικονομίες, ποσοστά επί του συνολικού εργατικού δυναμικού)

	2023*		2024**		2025**	
	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΕΕ	ΟΟΣΑ	ΕΕ	ΟΟΣΑ
ΗΠΑ	3,7	3,6	4,1	4,1	3,9	4,2
Ευρωζώνη	6,6	6,5	6,6	6,6	6,4	6,5
Ιαπωνία	2,5	2,6	2,4	2,5	2,4	2,4
Ηνωμένο Βασίλειο	4,3	4,3	4,7	4,7	4,6	4,9

Πηγές: European Commission (2023) και OECD (2023).

* Εκτιμήσεις, ** Προβλέψεις.

μός αβεβαιότητας), ο ρυθμός αύξησης των παραγωγικών επενδύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο θα παραμείνει υποτονικός καθ' όλη τη διάρκεια του 2024.

1.5.3. Οικονομικές εξελίξεις ανά τον κόσμο

Προηγμένες οικονομίες

Στις προηγμένες οικονομίες η επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης το 2023 ήταν λιγότερο έντονη από την αναμενόμενη, κυρίως λόγω των θετικών εξελίξεων στην αγορά εργασίας και της ενίσχυσης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Το 2024 εκτιμάται ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ θα επιβραδυνθεί περαιτέρω (βλ. Πίνακα 1.5.1), καθώς τόσο η κατανάλωση όσο και οι επενδύσεις θα επιβαρυνθούν από τα υψηλά επιτόκια (World Bank, 2024).

Αναλυτικότερα, έπειτα από μια χρονιά καλών οικονομικών επιδόσεων, οι ισχυρές πιέσεις από την άνοδο των επιτοκίων στην κατανάλωση και τις επενδύσεις αναμένεται να συμπαρασύρουν την οικονομία των ΗΠΑ σε βραδύτερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης το 2024. Αντίθετα, (οριακά) υψηλότερος εκτιμάται ότι θα είναι φέτος ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη εξαιτίας της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, της αύξησης των πραγματικών μισθών και της διατήρησης των ευνοϊκών συνθηκών στις αγορές εργασίας (ECB, 2023). Στην Ιαπωνία, παρά τη χαλαρότητα της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής, ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης το 2024 εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει κατά μια ποσοστιαία μονάδα περίπου. Η επιδείνωση αυτή αντανακλά εν μέρει την υποχώρηση της εξωτερικής ζήτησης λόγω της επιβράδυνσης των οικο-

νομιών της Κίνας και της ΗΠΑ (UN, 2024). Τέλος, η οικονομία του Ην. Βασιλείου αναμένεται για δεύτερη συνεχή χρονιά να κινηθεί λίγο πιο πάνω από τα όρια της οικονομικής στασιμότητας, με τον ρυθμό ανόδου του ΑΕΠ να αυξάνει κατά 0,2% περίπου. Δεδομένης της περιοριστικής οικονομικής πολιτικής, η μικρή τόνωση της οικονομίας θα προέλθει από τις ιδιωτικές δαπάνες για κατανάλωση και επενδύσεις (OECD, 2023).

Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες

Στον αναπτυσσόμενο κόσμο ο μέσος ετήσιος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης αναμένεται να διατηρηθεί στα ίδια επίπεδα των δύο προηγούμενων ετών (βλ. Πίνακα 1.5.1). Ωστόσο, από χώρα σε χώρα εντοπίζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις. Για παράδειγμα, βελτιωμένες επιδόσεις αναμένονται στις οικονομίες υψηλής επενδυτικής βαθμίδας, με τον ρυθμό ανόδου του ΑΕΠ να διαμορφώνεται πολύ κοντά στον μέσο όρο της περιόδου πριν το ξέσπασμα της πανδημίας. Αντίθετα, στις οικονομίες χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας η διόγκωση του δημόσιου χρέους και άλλα δομικά προβλήματα αφήνουν λίγα περιθώρια αισιοδοξίας για το άμεσο μέλλον (World Bank, 2024).

Πιο αναλυτικά, στην Κίνα η άνοδος του ΑΕΠ επιταχύνθηκε στο 5,2% το 2023, κυρίως λόγω των χαμηλών επιτοκίων, των αυξημένων δημόσιων δαπανών και της ενισχυμένης ιδιωτικής κατανάλωσης. Για το τρέχον έτος αναμένεται επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω των δυσμενών συνθηκών που επικρατούν στην αγορά ακινήτων. Αρνητικό ρόλο θα διαδραματίσει και η μειωμένη εξωτερική ζήτηση, η οποία εκτιμάται ότι θα συμπαρασύρει τις επενδύσεις και τη βιομηχανική παραγωγή σε χαμηλότερους

ρυθμούς επέκτασης. Στην Ινδία, ο δυναμισμός που επιδεικνύει η εγχώρια κατανάλωση, σε συνδυασμό με την καλή πορεία της μεταποίησης και του τομέα υπηρεσιών, αναμένεται να διατηρήσουν την οικονομία στους ίδιους ρυθμούς ανάπτυξης με το 2023. Όσον αφορά τη Ρωσία, σε αντίθεση με τις αρχικές προβλέψεις, η οικονομία της το 2023 κατέγραψε θετικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Ωστόσο, ο υψηλότερος πληθωρισμός και η επαναφορά σε καθεστώς περιοριστικής οικονομικής πολιτικής αναμένεται να περιορίσουν τον ρυθμό ανόδου του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια του 2024 (UN, 2024). Κάμψη του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης αναμένεται και στη Βραζιλία καθώς οι εισπράξεις από τις εξαγωγές θα επηρεαστούν αρνητικά από την υποχώρηση των διεθνών τιμών πολλών βασικών εμπορευμάτων.

1.5.4. Διεθνές εμπόριο και διεθνείς τιμές βασικών εμπορευμάτων

Το 2023 ο ρυθμός επέκτασης του διεθνούς εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες) υποχώρησε στο 0,4% από 5,2% το 2022 (βλ. Πίνακα 1.5.4). Η επιβράδυνση αυτή συνδέεται κυρίως με την καθίζηση της διεθνούς διακίνησης βιομηχανικών προϊόντων. Αντίθετα, το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών, ειδικά των υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό και τις μεταφορές, συνέχισε να ανακάμπτει με ταχύτερους ρυθμούς. Το 2024 αναμένεται ότι θα ενισχυθούν οι διεθνείς εμπορικές ροές, με τον ρυθμό επέκτασης να αυξάνει κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες. Αυτό σημαίνει ότι ο ρυθμός ανόδου του διεθνούς εμπορίου θα παραμείνει και κατά τη διάρκεια του τρέχοντος κάτω από την τάση που είχε διαμορφωθεί πριν το ξέσπασμα της πανδημίας. Γενικά, στους παράγοντες που επιβαρύνουν την επέκταση του διεθνούς εμπορίου περιλαμβάνονται: (α) η στροφή των προτιμήσεων των καταναλωτών από προϊόντα εντάσεως εμπορίου (προϊόντα της μεταποίησης) σε υπηρεσίες των οποίων η παραγωγή δεν απαιτεί μεγάλο όγκο εμπορικών συναλλαγών, (β) η ενίσχυση του δολαρίου ΗΠΑ, (γ) η κλιμάκωση των γεωπολιτικών εντάσεων, (δ) οι δυσμενείς πιστωτικές συνθήκες και η μείωση της χρηματοδότησης του εμπορίου (trade financing), και (ε) η μείωση των εισαγωγών και εξαγωγών από την πλευρά των προηγμένων οικονομιών. Ενδεχομένως, ανασταλτικός είναι και ο ρόλος μιας νέας τάσης επαναπροσδιορισμού των διεθνών εμπορικών σχέσεων με γνώμονα τις διεθνείς διπλωματικές σχέσεις (UN, 2024).

Η επιβράδυνση της διεθνούς ζήτησης κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους προκάλεσε την υποχώ-

ρηση των διεθνών τιμών των περισσότερων βασικών εμπορευμάτων. Ωστόσο, το μέσο ετήσιο επίπεδό τους διατηρήθηκε 40% υψηλότερο από αυτό που επικρατούσε πριν το ξέσπασμα της πανδημίας. Στην περίπτωση των ενεργειακών προϊόντων, παρά τις έντονες διακυμάνσεις των διεθνών τιμών ενέργειας λόγω γεωπολιτικών εντάσεων, τόσο η μέση ετήσια τιμή των βασικών τύπων αργού πετρελαίου όσο και η αντίστοιχη τιμή φυσικού αερίου όλων των τύπων κατέγραψαν σημαντικές μειώσεις. Σε χαμηλότερα επίπεδα (κατά 10%) κινήθηκαν και οι διεθνείς τιμές των βασικών μετάλλων λόγω χαμηλής ζήτησης από την πλευρά της Κίνας, που καταναλώνει σε ετήσια βάση το 60% της παγκόσμιας παραγωγής. Τέλος, κατά 9% χαμηλότερες ήταν το 2023 οι μέσες ετήσιες τιμές των βασικών διατροφικών προϊόντων χάρη στις υψηλές αποδόσεις των επισιτιστικών καλλιεργειών¹ σε πολλές γεωγραφικές περιοχές (World Bank, 2024).

Για το τρέχον έτος εκτιμάται ότι η υποχώρηση των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων θα συνεχιστεί. Αναλυτικότερα, η αποδυνάμωση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας, σε συνδυασμό με την επιβράδυνση της κινεζικής οικονομίας, αναμένεται να οδηγήσουν τη μέση ετήσια τιμή του πετρελαίου στα 81 δολάρια ΗΠΑ ανά βαρέλι. Ανάλογη μείωση εκτιμάται ότι θα καταγράψει η τιμή του φυσικού αερίου λόγω της αύξησης της προσφοράς. Οι τιμές

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5.4 Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στον όγκο του διεθνούς εμπορίου (αγαθά & υπηρεσίες)¹

	2023*	2024**	2025**
Παγκόσμια οικονομία	0,4	3,3	3,6
Προηγμένες οικονομίες	0,3	2,6	3,2
Αναπτυσσόμενες οικονομίες	0,6	4,5	4,4

Πηγή: IMF (2024).

* Εκτιμήσεις, ** Προβλέψεις.

Σημείωση: 1. Στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων οικονομιών περιλαμβάνονται και οι αναδυόμενες οικονομίες.

1. Εξαιρέση αποτελεί η διεθνής τιμή ρυζιού λόγω διοικητικών περιορισμών στις εξαγωγές ρυζιού από την Ινδία.

των βασικών μετάλλων θα υποχωρήσουν και αυτές εξαιτίας της περιορισμένης ζήτησης του κινεζικού κατασκευαστικού τομέα. Τέλος, όσον αφορά τα εδώδιμα προϊόντα, οι διεθνείς τιμές τους θα κυμανθούν σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2023, με τη μέση ετήσια μείωση να φτάνει το 1% (World Bank, 2024).

Βιβλιογραφία

European Central Bank (2023), *Eurosystem Staff Macroeconomic Projections for the Euro Area*, December 2023.

European Commission (2023), *European Economic Forecast, Autumn 2023*, European Economy, Institutional Paper 258, November 2023.

International Monetary Fund (2024), *World Economic Outlook (Update): Moderating Inflation and Steady Growth Open Path to Soft Landing*, IMF, Washington, DC.

OECD (2023), *OECD Economic Outlook*, Volume 2023, Issue 2, No. 114, OECD Publishing, Paris.

United Nations (2024), *World Economic Situation and Prospects 2024*, New York: United Nations.

World Bank (2024), *Global Economic Prospects, January 2024*, Washington, DC: World Bank.